

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ ТА
ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОПІКИ»**

(заочна форма навчання)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 226 «Фармація. Промислова фармація»

Освітньо-професійна програма: «Фармація. Промислова фармація»

Програму складено на основі освітньо-професійної програми «Фармація. Промислова фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація. Промислова фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», затвердженою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 29 червня 2023 року).

Розробники: д.мед.н., професор Рожковський Я.В., к.мед.н., доцент Стречень С.Б., к.мед.н., доцент Трегуб Т.В., к.мед.н., асистент Полуденко Г.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії Протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри

Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ

Погоджено із гарантом ОПП

Ліана УНГУРЯН

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ

Наталія ФІЗОР

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.
Завідувач кафедри _____

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____
Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.
Завідувач кафедри _____

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість: Кредитів – 4 Годин – 120 Змістових модулів – 1	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація» Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	<i>Заочна форма навчання</i> <i>Обов'язкова дисципліна</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	6
		<i>Семестр:</i>	XI
		<i>Лекції</i>	0 год
		<i>Практичні</i>	4 год
		<i>Самостійна робота</i>	116 год
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання</i>	0
<i>Форма підсумкового контролю</i>	<i>Диференційний залік</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни, компетентності, програмні результати навчання.

Мета: закріплення теоретичних знань з клінічної фармації та придбання практичних навичок їх використання в процесі здійснення фармацевтичної опіки хворих та відвідувачів аптеки.

Завдання: ознайомлення з роботою стаціонарних відділень та аптечних закладів базового лікувально-профілактичного закладу, основними видами медичної та спеціальної документації; застосування принципів медичної та фармацевтичної етики та деонтології в медичній і фармацевтичній діяльності; аналіз клінічних та фармацевтичних аспектів раціонального вибору ЛЗ для конкретного хворого; формування мотивованої потреби майбутніх провізорів систематично оновлювати свої знання і творчо їх застосовувати у практичній діяльності; придбання навичок фармацевтичної опіки при відпуску безрецептурних ЛЗ; визначення умов раціонального застосування рецептурних ЛЗ, здійснення консультацій з питань сумісності з продуктами харчування, алкоголем, іншими ЛЗ, режиму дозування, правилам застосування певної лікарської форми; придбання навичок індивідуального підходу до кожного хворого з урахуванням вікового критерію, важкості захворювання.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральної (ІК) – Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фармації та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних,

технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальних (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (переважно англійською) на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність.

ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК06. Здатність працювати в команді.

ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК14. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.

ЗК15. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності

ЗК16. Здатність проведення експериментальних досліджень на відповідному рівні.

Фахових (спеціальних) (ФК):

ФК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ФК02. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.

ФК03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК04. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК07. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

ФК08. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту; фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації лікарських засобів природного та синтетичного походження шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних і хімічних особливостей, показань/протипоказань до застосування керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого.

ФК09. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

ФК10. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно з даними щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик.

ФК13. Здатність організовувати діяльність аптеки із забезпечення населення, закладів охорони здоров'я лікарськими засобами та іншими товарами аптечного асортименту й впроваджувати в них відповідні системи звітності й обліку, здійснювати товарознавчий аналіз, адміністративне діловодство з урахуванням вимог фармацевтичного законодавства.

ФК15. Здатність проводити аналіз соціально-економічних процесів у фармації, форм, методів і функцій системи фармацевтичного забезпечення населення та її складових у світовій практиці, показників потреби, ефективності та доступності фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів.

ФК21. Здатність забезпечувати раціональне застосування рецептурних, безрецептурних лікарських засобів згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними

особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування.

ФК22. Здатність здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристик, а також з урахуванням суб'єктивних ознак та об'єктивних клінічних, лабораторних та інструментальних критеріїв обстеження хворого.

ФК24. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.

ФК25. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

ФК30. Здатність до діагностування невідкладних станів.

ФК31. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.

ФК32. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН02. Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.

ПРН03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН04. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів.

ПРН05. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.

ПРН06. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.

ПРН08. Розробляти і реалізовувати інноваційні проєкти у сфері фармації, а також дотичні міждисциплінарні проєкти з урахуванням технічних, соціальних, економічних, етичних, правових та екологічних аспектів.

ПРН09. Формулювати, аргументувати, зрозуміло і конкретно доносити до фахівців і нефахівців, у тому числі до здобувачів вищої освіти інформацію,

- що базується на власних знаннях та професійному досвіді, основних тенденціях розвитку світової фармації та дотичних галузей.
- ПРН10. Проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики та при виникненні спалахів небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.
- ПРН11. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів природного та синтетичного походження різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх хімічних, фізико-хімічних, біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних особливостей та виду лікарської форми. Рекомендувати споживачам лікарські засоби та інші товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги та фармацевтичної опіки.
- ПРН12. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.
- ПРН13. Фіксувати випадки проявів побічної дії при застосуванні лікарських засобів природного та синтетичного походження; оцінювати фактори, що можуть впливати на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарських засобів і обумовлюються станом та особливостями організму людини і фармацевтичними характеристиками лікарських засобів.
- ПРН18. Використовувати дані аналізу соціально-економічних процесів у суспільстві для фармацевтичного забезпечення населення, визначати ефективність та доступність фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів.
- ПРН24. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.
- ПРН25. Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.
- ПРН26. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.
- ПРН27. Виконувати професійну діяльність з використанням креативних методів та підходів.
- ПРН28. Здійснювати професійне спілкування державною мовою, використовувати навички усної комунікації іноземною мовою, аналізуючи тексти фахової спрямованості та перекладати іншомовні інформаційні джерела.
- ПРН29. Здійснювати професійну діяльність використовуючи інформаційні технології, «Інформаційні бази даних», системи навігації, Internet-ресурси, програмні засоби та інші інформаційно-комунікаційні технології.

ПРН30. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.

ПРН32. Аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати та використовувати її у професійній діяльності.

ПРН33. Визначати вплив факторів, що впливають на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарського засобу і обумовлені станом, особливостями організму людини та фізико-хімічними властивостями лікарських засобів.

ПРН34. Використовувати дані клінічних, лабораторних та інструментальних досліджень для здійснення моніторингу ефективності та безпеки застосування лікарських засобів.

ПРН36. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик

ПРН37. Сприяти збереженню здоров'я, зокрема профілактиці захворювань, раціональному призначенню та використанню лікарських засобів. Виконувати сумлінно свої професійні обов'язки, дотримуватися норм законодавства щодо просування та реклами лікарських засобів. Володіти психологічними навичками спілкування для досягнення довіри та взаєморозуміння з колегами, лікарями, пацієнтами, споживачами

ПРН41. Визначити головний клінічний синдром або симптом, яким обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого шляхом прийняття обґрунтованого рішення стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН42. Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуації та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.

ПРН43. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

- Знати:** - основні діючі накази, нормативні документи МОЗ України щодо прийому рецептів, відпуску ЛЗ з аптеки;
- сучасний асортимент і класифікації ЛЗ;
 - перелік і номенклатуру ОТС-препаратів в Україні; правила безрецептурного відпуску ЛЗ;

- особливості брендovих і генеричних ЛЗ, поняття про генеричну і терапевтичну заміну ЛЗ;
- характерні клінічні симптоми найбільш розповсюджених хвороб, що вимагають обов'язкового втручання лікаря;
- перелік патологічних станів, при яких можливе відповідальне самолікування;
- основні принципи симптоматичної фармакотерапії станів, при яких можливе відповідальне самолікування;
- принципи збору розпиту хворого, збирання та диференціювання скарг, збору анамнезу хвороби, анамнезу життя, лікарського анамнезу;
- алгоритм вибору оптимального безрецептурного ЛЗ для лікування станів, при яких можливе відповідальне самолікування, принципи фармацевтичної опіки відвідувачів аптеки та стаціонарних хворих;
- правила охорони праці, техніки безпеки, санітарно-епідеміологічного режиму при роботі в стаціонарних відділеннях та аптеках.

Вміти:

- дотримуватися положень фармацевтичної етики та деонтології; брати участь у погодженні комплексу завдань, пов'язаних із взаємовідносинами між лікарем, провізором і хворим;
- ідентифікувати зареєстровані в Україні ЛЗ за допомогою міжнародної, торгової, хімічної назви щодо їх віднесення до певної фармакологічної або фармакотерапевтичної групи;
- користуватися нормативною і довідковою літературою про ЛЗ;
- на основі листів лікарських призначень аналізувати раціональність вибору оптимальної лікарської форми, дози, шляху введення ліків та терміну їх застосування;
- готувати інформаційні повідомлення для лікарів про традиційні та нові ліки, особливості їх дії, методи раціонального застосування;
- інформувати лікарів про особливості фармакодинаміки і фармакокінетики нових ЛЗ, що надходять до аптечної мережі України;
- здійснювати фармацевтичну опіку хворих, консультувати хворих та членів їх родин з питань раціонального використання рецептурних і безрецептурних ЛЗ різних груп: прояви клінічної дії, спосіб і час прийому, взаємодія з їжею, прояви побічної дії тощо.

Оволодіти навичками:

- Комунікації з пацієнтами, перевірки правильності виписування лікарських засобів в рецептах (дози, кратність прийомів, вік, стать, тощо), перевірки правильності ведення листів призначень стаціонарних хворих;
- Орієнтуватися в базових та новітніх лікарських формах у кожній фармакологічній групі ліків та можливості їх заміни при відсутності;
- Володіння інформацією про сучасні лікарські препарати у кожній фармакологічній та фармакотерапевтичній групі ліків та можливості їх заміни аналогами;

- Володіння інформацією про сучасні міжнародні стандарти забезпечення якості ліків, створення формулярів лікування нозоформ.

3. Зміст навчальної дисципліни

Виробнича практика з клінічної фармації та фармацевтичної опіки.

Змістовий модуль 1. Знайомство зі структурою та принципами роботи базового лікувально-профілактичного та аптечного закладу, організацією роботи провізора у відділенні та аптеці, набуття навичок роботи з хворими та відвідувачами аптеки та документацією.

Тема 1. Ознайомлення зі структурою та принципами роботи базового багатопрофільного лікувально-профілактичного закладу, стаціонарних відділень, діагностичних підрозділів, аптечних установ, які розташовані на базі лікарні, оснащенням робочого місця провізора. Ознайомлення з основними принципами медичної і фармацевтичної етики і деонтології, поведінки провізора з лікарем, медсестрою, хворим, відвідувачем аптеки, практичне закріплення отриманих навичок. Принципи консультативно-інформаційної роботи у відділенні, в аптеці.

Тема 2. Диференційований залік.

Здійснюється шляхом усного опитування студентів за 2 теоретичними запитаннями (практичні навички) та вирішення ситуаційної задачі – корекція листа лікарських призначень (рецептурні прописи, фармакодинаміка запропонованих ЛЗ, можливі побічні ефекти: їх профілактика та лікування).

Диференційний залік проводиться на останньому занятті з дисципліни протягом 90 хвилин. Основними формами контролю засвоєння дисципліни пропонуються усна відповідь на теоретичні запитання, письмове рішення та усне обґрунтування ситуаційних задач з надання ефективної та безпечної фармакотерапії.

До підсумкової атестації допускаються лише студенти, які не мають академічної заборгованості і мають середній бал за поточну навчальну діяльність не менше 3,00. Диференційний залік студента оцінюється за 4-бальною (традиційною) шкалою. Підсумковий контроль повинен бути стандартизованим. Середній бал за дисципліну (традиційна оцінка) розраховується як середнє арифметичне поточної успішності та оцінки за диференційований залік.

Приклад: Поточна успішність 4,76; оцінка на диференційному заліку – 4.

$(4,76+4):2=4,38$.

Отримана оцінка за дисципліну розцінюється як процент засвоєння необхідного об'єму знань з виробничої практики «Клінічна фармація та фармацевтична опіка».

**4. Структура навчальної дисципліни
«ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ ТА
ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОПІКИ»**

Тема	Лекції	Практ. заняття	СРС	Індив. робота	Усього
<u>Виробнича практика з клінічної фармації та фармацевтичної опіки.</u>					
1. Ознайомлення зі структурою та принципами роботи багатопрофільного лікувально-профілактичного закладу, стаціонарних відділень, діагностичних підрозділів, аптечних установ, які розташовані на базі лікарні, оснащенням робочого місця провізора. Ознайомлення з основними принципами медичної і фармацевтичної етики і деонтології, поведінки провізора з лікарем, медсестрою, хворим, відвідувачем аптеки, практичне закріплення отриманих навичок. Принципи консультативно-інформаційної роботи у відділенні, в аптеці.	0	2	8		10
2. Основні методи клінічного обстеження хворих. Види медичної документації. Лікарський анамнез.	0	0	6		6
3. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань серцево-судинної системи.	0	0	8		8
4. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів серцево-судинної системи, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	0	0	6		6
5. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань дихальної системи.	0	0	8		8

6. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання, формування пр навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	0	0	6		6
7. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань шлунково-кишкового тракту та гепато-біліарної системи.	0	0	8		8
8. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів травлення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	0	0	6		6
9. Аналіз клініко-фармацевтичних аспектів застосування ЛЗ для лікування захворювань сечовивідної системи	0	0	4		4
10. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів сечовиведення, формування практичних навичок, інформування пацієнтів щодо умов раціонального і безпечного використання ліків в умовах відділення та аптеки.	0	0	4		4
11. Диференційований залік	0	2	4		6
12. Ведення щоденника практики			10		
13. Опрацювання і вивчення тем, які винесені для самостійного вивчення			48		
Усього годин - 120		4	116		120

5. Теми лекційних/семінарських/практичних/лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять – лекційні заняття не передбачені

5.2. Теми семінарських занять – семінарські заняття не передбачені

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Ознайомлення зі структурою та принципами роботи базового багатoproфільного лікувально-профілактичного закладу, стаціонарних відділень, діагностичних підрозділів, аптечних установ, які розташовані на базі лікарні, оснащенням робочого місця провізора. Ознайомлення з основними принципами медичної і фармацевтичної етики і деонтології, поведінки провізора з лікарем, медсестрою, хворим, відвідувачем аптеки, практичне закріплення отриманих навичок. Принципи консультативно-інформаційної роботи у відділенні, в аптеці.	2
2.	Диференційований залік.	2
	Усього	4

5.4. Теми лабораторних занять – лабораторні заняття не передбачені

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти (СРС)

№ з/п	Тема	Кількість годин	Вид контролю
1.	Теоретична і практична підготовка.	54	Диференційований залік
2.	Опрацювання і підготовка тем, які винесені для самостійного вивчення: <ul style="list-style-type: none"> - Клінічна фармація в офтальмології (основні клінічні стани, групи лікарських засобів, питання фармопіки); - Клінічна фармація в дерматології (основні клінічні стани, групи ЛЗ, питання фармопіки); - Клінічна фармація в онкології (групи ЛЗ, паліативна і 	48	Диференційований залік

	<p>симптоматична допомога);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Клінічна фармація в неврології (основні клінічні стани, групи ЛЗ, питання фармопіки); - Клінічна фармація в оторіноларингології (основні клінічні стани, групи ЛЗ, питання фармопіки); - Вікові аспекти фармакотерапії – клінічна фармація в педіатрії (групи ЛЗ, питання фармопіки); - Вікові аспекти фармакотерапії – клінічна фармація в геронтології (групи ЛЗ, питання фармопіки); - Брендіві та генеричні ЛЗ, біоеквівалентність ЛЗ, ОТС-препарати ; - Методи і засоби контролю ефективності та безпеки застосування ЛЗ ; - Ліки і вагітність, ліки і лактація . 		
3.	Підготовка до диференційованого заліку.	4	Диференційований залік
4.	Ведення щоденника з практики.	10	Поточний контроль
	Разом	116	

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач, відпрацювання навичок огляду пацієнта, формування професійних вмінь та навичок щодо визначення загальних принципів фармакокінетики, фармакодинаміки, виписування рецептів, розв'язання типових фармакотерапевтичних задач та тестових завдань, визначення належності

препаратів до фармакологічної та фармакотерапевтичної групи згідно міжнародної класифікації, можливі показання до застосування; аналіз і оцінка критеріїв ефективності та безпеки застосування лікарських засобів певному хворому.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з банком тестових завдань з дисципліни, самостійне вирішення фармакотерапевтичних завдань, практичне заповнення щоденника з практики.

8. Методи і форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: тестування, усне опитування, розв'язання задач.

Підсумковий контроль: диференційований залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

1. Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:

- методи: опитування, тестування, вирішення ситуаційної задачі
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

2. Оцінка практичних навичок з теми заняття:

- методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
- максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач бере активну участь в обговоренні найбільш складних питань з теми заняття, дає не менше 90% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, без помилок відповідає на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«4»	Здобувач, бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 75% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускає окремих незначних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«3»	Здобувач бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається значних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу та оформлює протокол.
«2»	Здобувач не бере участь в обговоренні складних питань з теми, дає менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається грубих помилок у відповідях на письмові завдання або взагалі не дає відповідей на них, не виконує практичну роботу та не оформлює протокол.

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – диференційованого заліку

Зміст оцінюваної діяльності	Кількість балів
1. Вирішення клініко-фармакологічної або фармакотерапевтичної задачі з оцінкою лабораторних та інструментальних досліджень	3
2. Відповідь на теоретичні запитання	2

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів під час підсумкового контролю – диференційованого заліку

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань; рівень компетентності – високий (творчий);
Добре «4»	Здобувач виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності; рівень компетентності – достатній (конструктивно-варіативний)
Задовільно «3»	Здобувач який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під

	керівництвом науково-педагогічного працівника; рівень компетентності – середній (репродуктивний)
Незадовільно «2»	Здобувач не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи; рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний)

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «E» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не

набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

10. Методичне забезпечення:

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус навчальної дисципліни
- Підручники:
- Основи клінічної медицини: синдроми та симптоми в практичній фармації: навч. посібник / І.А.Зупанець, С.Б.Попов, Ю.С.Рудик та ін.; за ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця. – Х.: Золоті сторінки, 2010. – 92 с.
- Фармакотерапія: підручник для студентів фарм. факультетів/ Під ред. О.В.Крайдашенка, І.Г.Купновицької, І.М.Кліща, В.Г.Лізогуба. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 644 с.
- Фармакотерапія: підручник для студентів фарм. факультетів/ За ред. О.В.Крайдашенка, І.Г.Купновицької, І.М.Кліща, В.Г.Лізогуба.- Вид.2. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 644 с.
- Фармакотерапія з фармакокінетикою: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / І.В.Кіреєв, О.О.Рябова, Н.В.Жаботинська та ін.; за ред. І.В.Кіреєва. – Харків: НФАУ: Золоті сторінки, 2019. – 384 с.
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні фармакотерапевтичні завдання
- Методичні розробки практичних занять

11. Перелік питань для підготовки до підсумкового контролю - до диференційного заліку.

1. Принципи класифікації ЛЗ на рецептурні та безрецептурні.
2. Особливості брендovих та генеричних ЛЗ, вимоги до генериків, принципи взаємозаміни.
 1. Поняття про біоеквівалентність.

2. Клінічна фармакодинаміка: основні положення та принципи.
3. Клінічна фармакокінетика: основні поняття, визначення.
4. Особливості фармакокінетики ЛЗ у різні вікові періоди.
5. Особливості фармакокінетичних процесів під час вагітності та лактації.
6. Модулюючий вплив їжі на фармакокінетичні параметри та фармакологічні властивості ЛЗ.
7. Критерії вибору лікарської форми і шляху введення для конкретного хворого залежно від віку, статі, клінічного перебігу захворювання тощо.
10. Поняття про біофармацію, основні принципи та положення.
11. Класифікація шляхів введення ЛЗ в організм: переваги і недоліки.
12. Роль провізора в системі відповідального самолікування.
13. Алгоритм вибору фармакотерапії для конкретного хворого.
14. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антибіотиків.
15. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування бронходилататорів.
16. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антиангінальних ЛЗ.
17. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антигіпертензивних ЛЗ.
18. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування кардіотонічних ЛЗ.
19. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування стероїдних протизапальних ЛЗ.
20. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування нестероїдних протизапальних ЛЗ.
21. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антацидів.
22. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування антисекреторних ЛЗ.
23. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування діуретичних ЛЗ.
24. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування препаратів заліза.
25. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування цукрознижуючих ЛЗ.
26. Методи та критерії оцінки ефективності та безпеки застосування анестетиків, інфузійних та інших засобів в анестезіології та реаніматології, малоінвазивній та загальній хірургії.
27. Комбіноване використання ЛЗ. Елементи фармацевтичної опіки.
28. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань серцево-судинної системи.
29. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань органів травлення.

30. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань органів дихання.
31. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань нирок та сечовивідних шляхів.
32. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування захворювань системи крові.
33. Взаємодія ліків, які використовуються для лікування ендокринних захворювань.
34. Практичне здійснення комбінованої антибактеріальної терапії.
35. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гіпертензивних кризів.
36. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострих гіпотензивних станів.
37. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострого інфаркту міокарда.
38. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострої серцевої недостатності.
39. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії гострої ниркової недостатності.
40. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії анафілактичного шоку та набряку Квінке.
41. Клініко-фармацевтичні аспекти невідкладної терапії астматичного статусу та нападу бронхіальної астми.
42. Клініко-фармацевтичні аспекти терапії шлунково-кишкових кровотеч.
43. Клініко-фармацевтичні аспекти усунення больового синдрому.
44. Клініко-фармацевтичні аспекти лікування кольок.
45. Принципи та особливості невідкладної терапії ускладнень цукрового діабету.
46. Фармацевтична опіка: основні принципи та положення.
47. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів дихання.
48. Фармацевтична опіка хворих з патологією серцево-судинної системи.
49. Фармацевтична опіка хворих з патологією органів травлення.
50. Фармацевтична опіка хворих з патологією ендокринної системи.
51. Фармацевтична опіка хворих з патологією сечостатевої системи.
52. Основні захворювання очей, симптоми, групи ЛЗ для надання симптоматичної допомоги.
53. Основні захворювання шкіри, симптоми, групи ЛЗ для лікування.
54. Захворювання, що передаються статевим шляхом, симптоми, принципи фармакотерапії.
55. Захворювання центральної нервової системи, симптоми, методи діагностики і лікування.
56. Захворювання периферичної нервової системи, симптоми, методи діагностики і лікування.
57. Захворювання ЛОР-органів, симптоми, групи ЛЗ для симптоматичного лікування.

**ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ЗАСВОЄННЯ ЯКИХ
КОНТРОЛЮЄТЬСЯ ПІД ЧАС ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ЗАЛІКУ
«ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА – КЛІНІЧНА ФАРМАЦІЯ ТА
ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА»**

- I. Аналіз фармакотерапевтичних завдань.
- II. Правила виписування та правильність оформлення рецептурного бланку.
- III. Контроль засвоєння і проведення найпростіших методів обстеження хворого.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Формуляр лікарських засобів первинної медико-санітарної допомоги / Під ред. Бліхара В.Є., Чумака В.Т., Мальцева В.І. та ін. // Київ, 2011. – 303 с.
2. Наказ МОЗ України № 1081 від 16.12.2010 р. «Про затвердження Переліку лікарських засобів, дозволених для застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів».
3. Основи клінічної медицини: синдроми та симптоми в практичній фармації: навч. посібник / І.А.Зупанець, С.Б.Попов, Ю.С.Рудик та ін.; за ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця. – Х.: Золоті сторінки, 2010. – 92 с.
4. Клінічна фармакологія: Підручник для мед. ВНЗ IV рівня акред. – 2-ге видання / За ред. О.Я.Бабака, О.М.Біловола. – К., 2010. – 776 с.
5. Клінічна фармакологія / За ред. проф. М.І.Яблчанського, проф. В.М.Савченко. – Харків, 2011. – 406 с.
6. Клінічна фармація (фармацевтична опіка): підручник для студ. вищ. мед. (фармац.) навч. закл. / І.А.Зупанець, В.П.Черних, Т.С.Сахарова та ін. – Х.: НФАУ: Золоті сторінки, 2011. – 704 с.
7. Клінічна фармація: підручник для студентів фармацевтичних факультетів / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, І.Г.Купновицької. – Івано-Франківськ, 2013. – 1612 с.

ДОДАТКОВА:

1. Кресюн В.Й. Клініко-фармакологічний глосарій: навч. посібник / В.Й.Кресюн, В.В.Годован, С.Б.Стречень С.Б. – Одеса: ОНМедУ, 2015. – 328 с.
2. Протоколи провізора (фармацевта) / За ред. В.П.Черних, І.А.Зупанця, О.М.Ліщишиної. – Харків: Золоті сторінки, 2013. – 192 с.
3. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. Невідкладні стани в терапії / За ред. Ю.М.Мостового. – Вінниця: ДП «ДКФ», 2018. – 780 с.

4. С.Б.Стречень, Г.Г.Відавська, Т.В.Трегуб, Г.О.Полуденко. Методичні вказівки до навчальної практики з клінічної фармації для студентів 5-го курсу фармацевтичного факультету. – Одеса, 2019. – 15 с.
5. Ю.М.Мостовой, А.А.Сідоров Аналіз: нормативні показники, трактування змін: Довідник для студентів та лікарів. – Вінниця, 2016. – 98 с.

13. Електронні інформаційні ресурси:

1. Державний Експертний Центр МОЗ України
<http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
2. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>
3. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Ресурс по прогнозуванню межлекарственных взаємодій (основан на інструкціях FDA, на англійському мові) URL: <http://www.drugs.com>
6. Ресурс-справочник лекарственных средств и прогнозування межлекарственных взаємодій (на англійському мові). URL: <http://www.medscape.org>
7. www.studmedlib.ru
8. www.Med-Tutorial.ru
9. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини:
<http://www.osdm.org/index.php>
10. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
11. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів:
<http://www.eacpt.org>
12. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

Виробнича практика з клінічної фармації та фармацевтичної опіки

Прізвище, ім'я та по-батькові _____

Факультет/форма навчання фармацевтичний очна/заочна

Курс _____ Група _____

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії

Освітньо-кваліфікаційний рівень другий (магістерський)

Напрямок підготовки – 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність – 226 «Фармація.Промислова фармація»

Студент (прізвище, ім'я та по-батькові) _____

Прибув (назва ЛПУ) _____

Печатка установи, організації «__» _____ 20 року

_____ (підпис) (посада, ПІБ відповідальної особи)

Вибув з (назва ЛПУ) _____

Печатка установи, організації «__» _____) року

_____ (підпис) (посада, ПІБ відповідальної особи)

Примірний алгоритм щоденних записів при веденні щоденника

Дата, години роботи*	Зміст виконаної роботи**	Підпис викладача

Примітки:

- * - окремо вказуються години роботи під час роботи аудиторної підготовки і самостійної роботи;
- ** - орієнтовна схема записів виконаної роботи протягом навчального дня: назва відділення; характеристика захворювань, які лікують у відділенні; кількість хворих, перебуваючи на стаціонарному лікуванні; клінічний опис 1-2 пацієнтів (вік, стать, клінічний діагноз, аналіз стану пацієнтів, перелік самостійно виконаних первинних діагностичних процедур); клініко-фармацевтичний аналіз листків призначень хворих, власне обґрунтування раціональності призначеної фармакотерапії; рекомендовані заходи фармацевтичної опіки стосовно застосування рецептурних ЛЗ в стаціонарі та безрецептурних ЛЗ в аптеці; додаткова інформація.

ПІДСУМКОВИЙ ЗВІТ

про виконану роботу під час виробничої практики з клінічної фармації та
фармацевтичної опіки

студента 5 курсу фармацевтичного факультету _____ групи
Одеського національного медичного університету

(П.І.Б.)

Місце проходження практики:

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармогнозії (цикл клінічної фармакології)

Клінічна база _____

№ з/п	Перелік різновиду робіт, у яких приймав участь студент	Стаціонарне відділення	Аптечний заклад
1.	Участь в зборі анамнезу хворого		
2.	Участь в аналізі листків призначень окремих хворих		
3.	Присутність на клінічному розборі хворих		
4.	Присутність на обходах лікаря, зав.відділення, доцента, асистента		
5.	Аналіз раціональності та безпеки фармакотерапії окремих хворих		
6.	Надання консультацій пацієнту, членам його родини щодо раціонального застосування ЛЗ, враховуючи принципи фармацевтичної опіки		
7.	Надання консультації згідно принципів фармопіки лікарю		
8.	Ознайомлення з інструкціями на ЛЗ згідно з листком призначень та рецептурним бланком		
9.	Ознайомлення з повідомленням про небажану дію конкретного ЛЗ		
10.	Опрацювання інформації за «Компендіумом», іншими довідниками		
11.	Проведення санітарно-освітньої роботи з пацієнтами		
12.	Здійснення вимірювання АТ,		

	температури тіла, частоти пульсу, дихання		
13.	Здійснення роботи по попередженню побічної дії ЛЗ		
14.	Виконання інших видів роботи (вказати)		
	Підпис викладача		